

Ergotherapie bij cliënten met een lichamelijke beperking

Omgevingsbediening vergroot zelfredzaamheid

Tekst: Ellen Bosboom en Kirsten Schot

Cliënten met een lichamenlijk beperking maken regelmatig gebruik van omgevingsbediening om hun zelfstandigheid te vergroten. Toen ergotherapeuten Ellen Bosboom en Kirsten Schot bij zorgorganisatie Nieuw Amstelrade kwamen werken was dit voor hun onbekend terrein. Het viel de ergotherapeuten op dat er weinig onderzoek gedaan werd naar de positieve effecten van deze hulpmiddelen. Juist omdat het inzetten van omgevingsbediening de mogelijkheden van cliënten zeer kan vergroten vinden zij het belangrijk om hier meer bekendheid aan te geven.

Nieuw Amstelrade is een zorgorganisatie voor mensen met een lichamelijke beperking. Amstelrade ontstond lang geleden als grote intramurale woonvorm in Amstelveen. Inmiddels is in ruim 45 jaar de ervaring en deskundigheid opgebouwd en is de organisatie meegegaan met de tijd. Een tijd waarin de cliënt een volwaardige en actieve plek in de maatschappij wenst. Dat maakt Nieuw Amstelrade mede mogelijk met zorg en diensten in en dichtbij de zeven woonlocaties. Je vindt hier up-to-date kennis over lichamelijke beperkingen, niet-aangeboren hersenletsel (NAH) en de daarbij behorende zorg en verpleging, woonbegeleiding, domotica, adaptatietechniek, chronische beademing, activiteiten, paramedische (interdisciplinaire) behandelingen en financiering hiervan.

Extra geschoold

Bij Nieuw Amstelrade werken ergotherapeuten met specialisaties gericht op cliënten met een lichamelijke beperking en niet-aangeboren hersenletsel. Naast de reguliere ergotherapie zijn ze extra geschoold in en/of hebben ze veel ervaring met:

- Behandeling van en advies aan mensen met een lichamelijke en/of meervoudige handicap in de breedste zin van het woord. Denk bijvoorbeeld aan progressieve ziektebeelden, MS, Duchenne en niet-aangeboren hersenletsel zoals CVA en cerebellaire ataxie;

- Het toepassen van domotica (onder andere omgevingsbediening): slimme zorgtechnologie voor de woonomgeving die de persoonlijke zelfredzaamheid vergroot, zoals liftbediening, openen van deuren, tv en radio bediening (zie verder in het artikel);
- Individuele en op maat gemaakte aanpassingen en hulpmiddelen, waarbij wordt samengewerkt met de adaptatietechnicus, zoals een aangepaste drinkvoorziening op de rolstoel;
- Ergotherapeutisch advies aan de (mantel)zorger over dagelijkse handelingen, zoals het omgaan met tilliften en andere voorzieningen;
- Specifieke begeleiding, zoals geheugentraining, structuur aanbrengen en agendatraining.

Omgevingsbediening

Nieuw Amstelrade werkt vanuit de visie 'Cliënt in eigen regie'. Er wordt gekeken naar de mogelijkheden en wensen van de cliënt. Deze wensen hebben vaak te maken met het behouden of opnieuw mogelijk maken van zelfstandigheid van de cliënt. In veel gevallen biedt omgevingsbediening hier een uitkomst voor deze doelgroep.

Omgevingsbediening varieert van simpele oplossingen tot uitgebreide systemen. Met omgevingsbediening kan een volledige woning aangestuurd worden. Het bedienen van de deuropener, ramen, televisie, radio, alarmering, centrale verwarming, verlichting, intercom, computer, telefoon, rolstoel en leeshulpmiddelen is allemaal mogelijk. Zelfs als er

sprake is van geen of verminderde handfunctie. In dat geval bieden verschillende bedieningsmogelijkheden uitkomst voor deze doelgroep. Denk hierbij aan bediening door middel van voetbediening, een joystick, een blaassysteem, oogbolbesturing, aansturing door middel van een knop bij het hoofd, etcetera. Omgevingsbediening is tegenwoordig ook te installeren op 'standaard apparaten', zoals een tablet of smartphone.

Bedieningsmogelijkheden

Veel cliënten van Nieuw Amstelrade maken al jaren gebruik van omgevingsbediening en anderen kennen het gehele principe niet. Aan - onder andere - de ergotherapeuten de taak de cliënten te informeren en zo nodig te enthousiasmeren om de omgevingsbediening te gebruiken. Als ergotherapeut kijk je niet alleen naar de omgevingsbediening, maar ook naar de besturing. Het is belangrijk uit te zoeken welke bedieningsmogelijkheden passend zijn voor de cliënt. Samen met de leverancier begeleiden wij het proces van aanvraag tot het daadwerkelijk leren gebruiken van de omgevingsbediening.

Aanvraag

De manier waarop omgevingsbediening aangevraagd wordt kan verschillen. De nagelvaste aspecten van een woning die aangepast moeten worden, zoals een voordeur met deurautomat, de bediening van de lift, etcetera kunnen aangevraagd worden via de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) van de desbetreffende gemeente. Het

apparaat zelf en de losse aspecten, zoals een telefoon, televisie en dergelijke worden aangevraagd bij de zorgverzekeraar van de cliënt. Door de verschillende lijnen die uitgezet moeten worden kan de aanvraag van omgevingsbediening complex zijn en daarom ook lang duren.

Naast het inzetten van omgevingsbediening op het gebied van zelfverzorging, productiviteit en ontspanning wordt het apparaat regelmatig gebruikt als communicatieapparaat. Hierbij is de samenwerking met logopedie essentieel.

Zelfstandigheid

Omgevingsbediening vergroot en/of behoudt de zelfstandigheid van de cliënt en kan tevens zorgen voor een vermindering van zorguren. Denk bijvoorbeeld aan een cliënt die zelfstandig zijn lichten aan kan doen en de gordijnen kan sluiten wanneer de avond valt. Het voeren van eigen regie, voor zover mogelijk voor de client, vergroot de kwaliteit van leven.

De ergotherapeuten van Nieuw Amstelrade zijn van mening dat omgevingsbediening een enorme bijdrage kan leveren aan de zelfstandigheid van de cliënt en zijn omgeving. Daarom denken zij dat het belangrijk is dat hier meer aandacht voor komt, onder andere op de opleidingen ergotherapie en in het werkveld. We hopen dat niet alleen cliënten en paramedici het nut van het inzetten van omgevingsbediening inzien, maar dat zorgverzekeraars en gemeentes dit ook nog lang voortzetten.